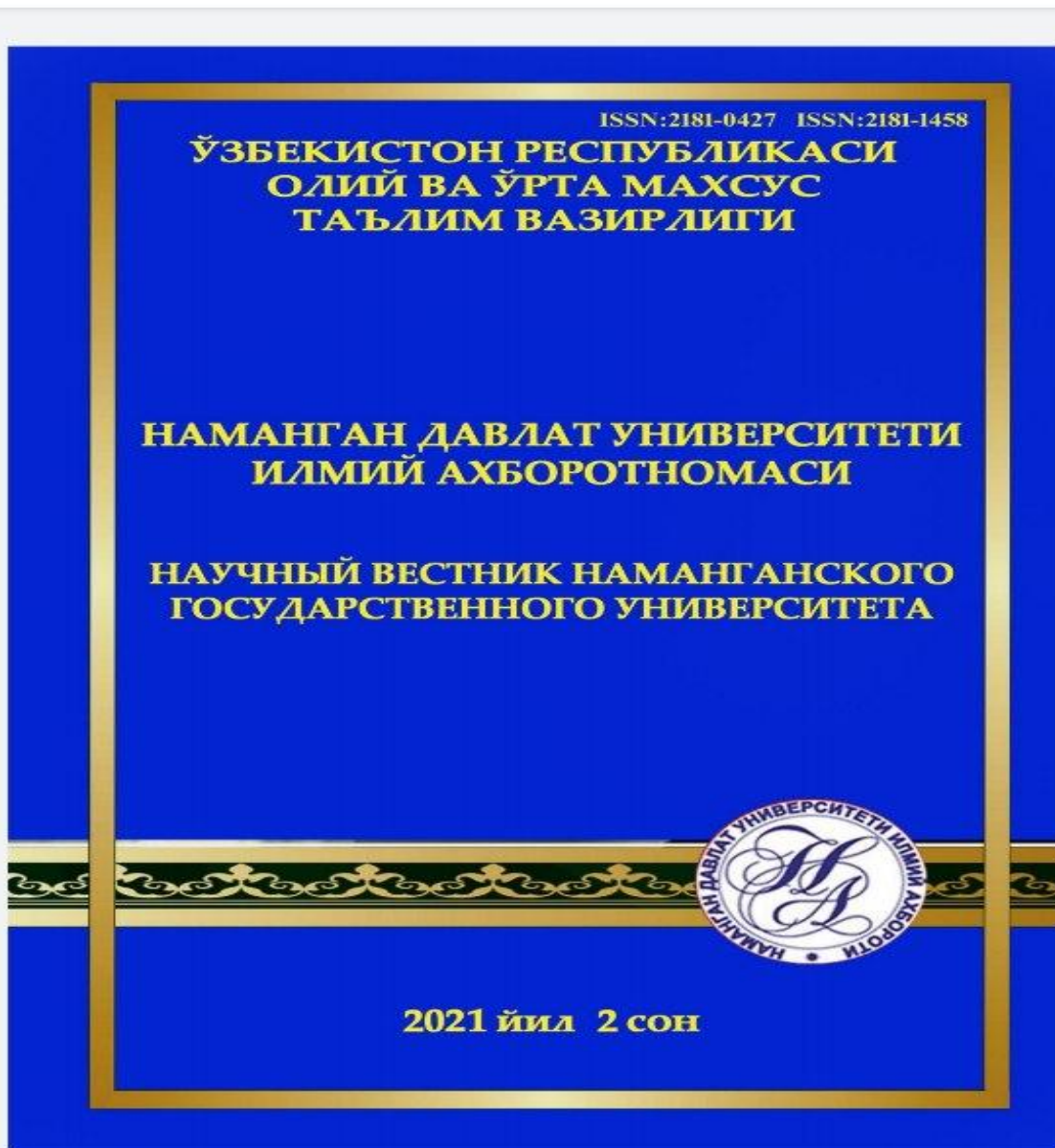

2_5409360903...

NamDU ilmiy axborotnomasi - Nauchnyy vestnik NamGU 2021 йил 2-сон

Бош муҳаррир: Наманган давлат университети ректори С.Т.Турсунов

Масъул муҳаррир: Илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректор М.Р.Кодирхонов

Масъул муҳаррир ўринбосари: Илмий тадқиқот ва илмий педагогик кадрлар тайёрлаш бўлими бошлиғи Р.Жалалов

ТАХРИРХАЙЪАТИ

Физика-математика фанлари: акад. С.Зайнобиддинов, акад. А.Аъзамов, ф-м.ф.д., доц. М.Тухтасинов, ф-м.ф.д., проф. Б.Саматов, ф-м.ф.д., доц. Р.Хакимов, ф-м.ф.д. М.Рахматуллаев.

Кимё фанлари: акад. С.Рашидова, акад. А.Тураев, акад. С.Нигматов, к.ф.д., проф. Ш.Абдуллаев, к.ф.д., проф. Т.Азизов.

Биология фанлари: акад. К.Тожибаев, акад. Р.Собиров, б.ф.д. доц. А.Баташов, б. Техника фанлари: - т.ф.д., проф. А.Умаров, т.ф.д., проф. С.Юнусов.

Қишлоқ хўжалиги фанлари: - т.ф.д., доц. Б.Камалов, қ-х.ф.н., доц. А.Қазақов.

Тарих фанлари: - акад. А.Аскарров, с.ф.д., проф. Т.Файзуллаев, тар.ф.д. проф. А.Расулов, тар.ф.д., проф. У.Абдуллаев.

Иқтисодийёт фанлари: - и.ф.д., проф. Н.Махмудов, и.ф.д., проф. О.Одиқов.

Фалсафа фанлари: - акад. Ж.Бозорбоев, с.ф.д., проф. М.Исмоилов, ф.ф.н., О.Маматов, PhD Р.Замилова.

Филология фанлари: - акад. Н.Каримов, ф-м.ф.д., проф. С.Аширбоев, ф-м.ф.д., проф.

Выбрать текст

НамДУ илмий ахборотиномаси - Научный вестник НамГУ 2021 йил 2-сон

ВЫРАЖЕНИЕ ЛЕКСИКО-ГРАММАТИЧЕСКИЕ ЧАСТИ РЕЧИ В АНГЛИЙСКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ ВЫРАЖАЮЩИХ НЕОПРЕДЕЛЕННОСТЬ ВРЕМЕНИ

Мехмонова Юлдуз, магистрант кафедры английского языкознания Бу

Государственного Университета

mehmonovayulduz1978@gmail.com

+998905146405

Аннотация: Данная статья посвящена изучению лексико-грамматическим частям речи в английском и узбекском языках, выражающим неопределенность предмета. Проанализированы сходства и различия лексико-грамматических частей речей, выражающих неопределенность предмета в системе разных языков.

Ключевые слова: неопределенность, времени, лексико-грамматические части

Kirish. Qiyoslanayotgan tillarda bu turkum bir xil usullarda, ya'ni ma'noniqlikning sintaktik birikmalari *some day, some other time, a few days, any longe sometimes, a little while, once upon a time, some while* va boshqalar yordamida ifodala tilida esa vaqt noaniqligi ma'nosini anglatuvchi so'z turkumlari ana shu ma'noni sintaktik birliklarning markeri vazifasini bajaradi.

Qiyoslanayotgan tillarda oddiy va yasama leksik birliklarga quyidagilar kiradi:

INGLIZ TILI

*anytime
anywhen
meantime
meanwhile
since
somewhen, somewhile
when
yesterday
yester-year
already
sometime(s)*

O'ZBEK TILI

*allamahal, allavaqt(gacha)
goho, alla- pallagacha
ba`zan
ba`zan -ba`zan, ahyon- ahyonda
gohida, goho- goho
yaqindagina, erta- indin, kecha kunduz
bemahal, jinday, sal
allaqachon
ilgari
tez kunda
tunov kuni
yaqin orada
kelajakda
vaqti- vaqti bilan va h.k.*

Bu birliklar quyidagicha moslashishi mumkin:

*some other + N
a little + N
one + N
sometime + N
sometimes + N
one + late + N
for + Adj. + N
several + N pl.
a number + of + N (weeks)*

*boshqa + N
ba`zi + paytlarda
bir + payti + V
bir + pas
bir + N
bir necha + N + so`ng
bir qancha + N + so`ng
ba`zi + N
ancha + N (vaqt)*

НамДУ илмий ахборотиномаси - Научный вестник НамГУ 2021 йил 2-сон

Выбрать текст

several + N pl.
a number + of + N (weeks)

ba`zi + N
ancha + N (vaqt)

221

НамГУ илмий ахборотномаси - Научный вестник НамГУ 2021 йил 2-сон

bir + N + keyin

Asosiy qism. Bu birliklar har xil so`z turkumlari ishtirok etgan har xil t kiradi: asosiy sintaktik modellarga quyidagilarni kiritish mumkin: ingliz tilida: *some some time next week, a little sometimes*; o`zbek tilida: *boshqa safar, kelasi hafta, ba`zan – paytlarda, bir qancha vaqtdan beri, vaqti – vaqti bilan, oxir bir kun va boshqalar.*

We'll go some other time. ... (T.Dreiser, Sister Carrie, 47).

Come in some time next week. Occasionally we need some one (T.Dreiser, Sister Ca His knowledge was no longer intimate. He sometimes saw them at table, and some (T.Dreiser, Sister Carrie, 147).

Sometimes. Sometimes they went out (T.Dreiser, Sister Carrie, 198).

For a long while she concerned herself over the arrangement of New York flats, . Sister Carrie, 298).

Several times it became general interruptions from the Vances (T.Dreiser, Sister Car I'll get something again one of these days (T.Dreiser, Sister Carrie, 376). It sat without rocking, and added quiet clearly, out loud (T.Dreiser, Sister Carrie, 346).

Meanwhile their own show closed May 5th (T.Dreiser, Sister Carrie, 416).

Come in to meals any time (J.London, Martin Eden, 248).

Martin began, that morning, a story which he had sketched out a number of wee which ever since had been worrying him with its insistent clamor to be created (J.London, I 285).

Bir mahal uni kimdir chaqirgandek bo`ldi (A.Muxtor, Chinor, 231).

Keyin bir necha kun o`ylab Yo`lchi bilan maxfiy uchrashuvga qaror qildi (Oybek, 41).

Bir vaqtlar juda baquvvat sportchi yigit bo`lgan ekan (A.Muxtor, Chinor, 304).

Ba`zi kechalari soat uch – to`rtgacha er – xotin bolani navbatma – navbat ko`tari (Cho`qqilar chorlaydi, 11).

Ko`zlari qizarib, qovoqlari shishib ketgan horg`in Habiba gohida alamidan dod karavotga otib yuborar, bundan jahli chiqqan Qudrat hezlanib o`rnidan turib kelar, da boshlanardi (Cho`qqilar chorlaydi, 11).

Rostdan ham erta – indin maktabga borishadi – yu o`ftob o`tadigan issiq qolarmidi chorlaydi, 31).

Bir zum jimib qolishdi (Cho`qqilar chorlaydi, 39).

Ba`zan och, ba`zan to`q qolib ko`zlari kirtaydi (Mirmuxsin, Tunggi chaqmoqlar, 166 Quoyosh allaqachon baland tom, dov – daraxtlar ortiga o`tib yashiringan (S.Anorboy 13).

Usta har oqshom ansabdan, xizmatdan qaytgach, supasida o`tirib, allavaqtgacha tan qiladi (Mirmuxsin, Tunggi chaqmoqlar, 43).

Allamahaldan keyin Munavvar o`zi bilan o`zi gaplashganday ma`yus ... (S.Anorboy 7).

Bolalar allamahalgacha uxlashmadi (S.Anorboyev, Qissalar, 204).

Mirhaydar allavaqtgacha tik turib xayol surdi (Mirmuxsin, Tunggi chaqmoqlar, 10).

Goho o`zidan – o`zi miyig`ida kulib qo`yardi (S.Anorboyev, Qissalar, 10).

Ba`zida uch – to`rt kunlab kelmaydi (Cho`qqilar chorlaydi, 117).

Nega ilgariroq uch – to`rt kunlab ishga chiqilmagan (Cho`qqilar chorlaydi, 117).

222

Выбрать текст

222

НамДУ илмий ахборотномаси - Научный вестник НамГУ 2021 йил 2-сон

U shularni o`ylab ancha vaqt jim qoldi (Cho`qqilar chorlaydi, 196).

Ahyon – ahyonda onamni ham uy ishlariga yordamga chaqirishadigan bo`lishdi chorlaydi, 197).

Bu ahvol bir necha yil davom etdi (Cho`qqilar chorlaydi, 197).

Tush ko`ryaptimi, goh – goh kattasi bir narsalarni o`ziga jovrab, inqillab qo`ya Ichkuyov, 70).

Sal o`tmay u, tapir tupurga aylandi (H.Nazir, Tanlangan asarlar, 305).

Bir vaqtlar tuvakka yaxshigina gullar solardingiz (Mirmuxsin, Tunngi chaqmoqlar,

Hali vaqt ertaku, yana jinday uxlavolaylik ... (T.Po`lat, Ichkuyov, 71).

Bir necha kundan so`ng u yana Qohiraga qaytadigan bo`lib qoldi (Mirmux chaqmoqlar, 107).

Bir qancha vaqtdan so`ng, u yana Misrga qaytib kelib, Qohirada yashay boshladi Tunngi chaqmoqlar, 105).

Bir lahzadan keyin u Arslonga boshdan oyoq tikilib somon shlyapasi, silliq kostyi (Mirmuxsin, Tunngi chaqmoqlar, 72).

Xulosa. Yuqorida ko`rib chiqilgan holatlar asosida quyidagicha xulosalar qili

Qiyoslanayotgan tillarda noaniqlik yetarli darajada keng tarqalgan kategori chunki uning hosil bo`lishida deyarli hamma so`z turkumlari ishtirok etadi.

Asosiy farq qiyoslanayotgan tillar tizimlarining genetik va tipologik geterog tushuntiriladi: genetik allomorfizm qiyoslanayotgan birliklarning otlashgan turi bila allomorfizm esa qiyoslanayotgan tillarning tizimlaridagi tipovoy turlari bilan bog`lic

Noaniqlik ifodalanishi vositalarining tizimlarga ajratilishi, til tizimi har xil b materialida ular ishlatilishi qonuniyligining namoyon bo`lishi va ular o`zaro ta`si har xil darajadagi til birliklarining o`zaro ta`siriga tegishli bo`lgan qator muhi muammolarni o`rganishda yangi imkoniyatlar yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro`yxati.

1. Абдуазизов А.А. Элементы общей и сравнительно – типологической Ташкент: Фан, 1981, - 183 б.
2. Аракин В.Д. Лингвистическая типология и методика обучения иностранным кн.: Вопросы теории и методики преподавания иностранных языков. – Казанского гос.пед.института. Вып. 69, Казань, 1969.
3. Асқарова М., Исоқов И. Олмошларда ноаниқлик маъносининг ифодалани Ўзбек тилшунослигининг айрим масалалари. Низомий номидаги Тошкпе педагогика институти. Илмий асарлар 87 – том, Тошкент, 1972, 72 – 81 бб.
4. Бархударов А.С., Штеллинг Д.А. Грамматика английского языка, 4 – е изд., 1 школа, 1973, - 423 б.
5. Бондарко А.В. Принципы функциональной грамматики и вопросы аспекта Наука, 1983, - 208 б.
6. Буранов Дж.Б., Курбаназаров П. Грамматика английского язык Каракалпакистан Нукус – Москва, 1974.
7. Буранов Дж.Б. Сравнительная типология английского и тюркских языков. 1 школа, 1983, - 267 б.

223

НамДУ илмий ахборотномаси - Научный вестник НамГУ 2021 йил 2-сон

